

מבוא למקרא ערוך עם סימני פיסוק להלן:

"מקרא ערוך"

תודות

מקור והגהה

עריכה

מְדַרְגִּים בסימון הכותרות וכותרות המשנה

[וראה בקובץ נפרד:

"סימני הפיסוק בסדרת מקרא ערוך" -- שיקולים וכללים מנחים בהמרה של טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים היום].

"שניאות מי יבין" [תהילים יט]

אמרו רבותינו: "כשם שאי אפשר לבר בלא תבן,

כך אי אפשר לְסַפֵּר בלא שניאה".

"מהדרות ביכורים" זאת של סדרת "מקרא ערוך" עברה

מספר הנהות בשלבי העבודה השונים.

עם זאת, ייתכן שנפלו שניאות לאחר ההגהה בעת הקלדת

תיקונים ושיפורים בעריכה.

על כן, נודה מאוד אם הקוראים יעירו על טעויות אם

נמצאו כאלה, ועל כל עניין אחר.

העורך, אהרון אמוזג

054-6668223 amozega2@alumni.technion.ac.il

”מקרא ערוך”

”פְּתָבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת”

וְעַתָּה, פְּתָבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְלַמָּדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שִׁמְרָה בְּפִיהֶם: לְמַעַן תִּהְיֶה-לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, לְעֵד -- בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל.

[דברים, לא, יט]

הרמב”ם על הפסוק הנ”ל:

לכתוב כל איש ספר תורה לעצמו, שנאמר ”כתבו לכם את השירה הזאת.”
[משנה תורה, הקדמה, מצוות עשה]

רש”י על ”הערב נא”:

”הערב נא ה’ אלהינו”: יערבו עלינו לעסוק בהם מאהבה.
[רש”י מסכת ברכות, דף יא ע”ב]

ראוי שאיש ישראל יכתוב לעצמו ספר תורה, או שיכתוב אותו סופר סת”ם עבורו [הרמב”ם, לעיל].

מבלי לצאת ידי מצוות כתיבת ספר תורה ממש יכול אדם בימינו ”לכתוב ספר תורה לעצמו” באמצעות מחשב ע”י העתקה של פרשות השבוע והתנ”ך כולו [והתלמוד ועוד] מאתרים רבים ברשת או מתקליטורים שהם היום נחלת הכלל.

אין מדובר בהעתקה סתם לקובץ, אלא לימוד באמצעות עריכת הטקסט.

חילקנו את הטקסט לחלקים על פי הנושא או העלילה, וכל חלק חילקנו לפסקאות. שם הנושא מופיע בראש החלק בצד שמאל, וכותרות הפסקאות נכתבו בשולי הטקסט בצד ימין - כדי לא לפגוע ברצף הטקסט המקראי. בשוליים השמאליים רשמנו הערות הארת עניינים הנוגעים למבנה הפסקה, וכן רשמנו הפניות חשובות.

דברים הנאמרים [לאחר ”ויאמר”] מתחילים בשורה חדשה מוזות פנימה [”hanging”].

שימת-לב מיוחדת ניתנה למעבר מעמוד לעמוד כדי שהמעבר לא יהיה באמצע פסקה, ובמיוחד לא בהפיכת דף.

הסימנים [אות או מילה, להלן] המציינים את הפסקות בספרי התורה הכתובים ע”י סופרי סת”ם, מופיעים במקומם כמו בספרי המקרא המודפסים על פי המסורה: {ס} פסקה סגורה – הפסקה קצרה, מרווח של 9 אותיות. {פ} פסקה פתוחה שלאחריה שורה חדשה. {ש} מופיע בד”כ בסיום של ספר, ולאחריו רווח של מספר שורות. את חמשת החומשים חתמנו במילה {חזק} כמקובל בחומשים מודפסים.

כמו כן סדר ”העולים” לתורה [שני, שלישי וכו’ - בחמשת החומשים בלבד] מופיעים במשבצת בשוליים השמאליים, ו”העולה” מתחיל בשורה שאחריה.

אמנם, עריכה, פיסוק וכותרות - יש בהם גם מן הפרשנות שהשתדלנו להימנע ממנה, אך הטקסט מאיר העיניים ונוחות ההתמצאות בו מנגישים אותו לציבור הרחב, ומזמנים את הקוראים לפתוח את ספר הספרים, כדברי רש”י -- שלימוד תורה יערב עלינו כדי שנעסוק בו מאהבה.

תודות

ברצוני להודות מקרב לב ל ידידי הרב שלמה, שעבר על העריכה במשך שנה שלמה, שבוע שבוע, פרשה פרשה; העיר, הציע, ותיקן טעויות שהיו מושרשות אצלי משנות לימודי הקודמות, ועל כך - יישר כוח. עם זאת האחריות לעריכה כולה שלי. תודה לשני המגיהים, תלמידי חכמים, אבינועם שמרון ואהרון פרידמן, שעשו עבודה יסודית בבדיקת כל אות וכל תו, וגם הציעו תיקונים בעריכה עצמה. ולטובה לוי, שעמלה על העריכה הלשונית. ובהיותה מורה ללשון עברית ולתנ"ך ובקיאא בטעמי המקרא, תרמה לכתיבת הקובץ המופיע בסוף הספר על המרת טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים.

העורך,

אהרון אמוזג

מקור והגהה

המקור לטקסט, גרסאות אחרות, ונוסח קובע

הטקסט עם הניקוד הועתק מאתר האינטרנט של "מכון ממרא". עם זאת, נעשתה הגהה של כל מילה; ניקוד, דגשים, כתיב וקרי -- בהשוואה למספר גרסאות מקובלות. כאשר נמצאו הבדלים בין מסורות שונות, בחרנו להיצמד לנוסח "תנ"ך ברויאר" [הוצאת "מוסד הרב קוק", הדפסה תשס"ה], שקבענו אותו כנוסח הקובע בסדרת "מקרא ערוך".

כתיב וקרי

הכתיב רשום בסוגריים, באותיות קטנות, וללא ניקוד (כתיב); והקרי מנוקד, והוא כתוב בגופן [פונט] הרגיל של הטקסט לקריאה רצופה.

מקף [מחבר]

מקף [מחבר] בין שתי מילים [-] צמוד למילים משני צדדיו. לדוגמה "בני-ישראל". כל המקפים המחברים מקורם בטקסט התנכ"י: לא הוספנו אף לא מקף מחבר אחד.

קו מפריד

קו מפריד בין שתי מילים במשפט ציינו באמצעות שני מקפים [--] עם רווח משני צדדיו, עם רווח למילה שלפניו ולזאת שאחריו, למשל: "גַּן-בְּעֵדֶן -- מְקָדָם" [בראשית ב, ח].

סימני הפיסוק

סימני הפיסוק ב"מקרא ערוך" מבוססים על טעמי המקרא.

במהדורה זאת המרנו את טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים היום למען הקוראים המורגלים בהם. משימה זאת קשה היות שמצד אחד אין כל אפשרות להמיר את כל הטעמים לסימני פיסוק, ומצד שני ישום מלא של כללי הפיסוק המקובלים יחייב אותנו להתעלם כמעט כליל מטעמי המקרא.

עניין זה מוסבר בהרחבה בקובץ נפרד [בספר מודפס הוא מופיע בסוף הספר]:
"סימני הפיסוק בסדרת מקרא ערוך" -- שיקולים וכללים מנחים בהמרה של טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים היום.

עריכה

הכותרות

הכותרת הראשית [הנושא או העלילה] תופיע בצד שמאל, וכותרת המשנה בצד ימין של הטקסט על רקע של צבע. ראה פרוט מִדְרָג הכותרות בהמשך.
הכותרת, לרוב, כשמה כן היא – כותרת לנאמר בפסקה שבמקרא. לעתים, הכותרת מהווה מעין תקציר ולעתים היא מכילה ביטוי המאפיין את הפסקה. יש קטעים שהכותרת הקולעת ביותר נמצאה בפסקה עצמה. כותרת זאת תופיע מנוקדת ובאותו הגופן של הטקסט המקראי. לפעמים לקחנו מילה או יותר מתוך הטקסט ולא את הכותרת כולה, וגם אותן כתבנו בגופן הטקסט ומנוקדות.

שימוש במרווחים ושורות חדשות בתוך הפסוק

בעריכה עשינו שימוש רב ברווחים בתוך הפסוק: [א] מירווח בין חלקי הפסוק בתוך השורה.
[ב] התחלה של שורה חדשה. **להלן כמה דוגמאות:**

- לצורך הבהרת הטקסט או כאשר נדרשת הבחנה בין שני חלקי המשפט נעשה זאת ע"י חלוקת הפסוק לשניים [ולעתים ליותר] באמצעות מרווחים.

לדוגמה [שמות כא, ב-ג]:

	ב כי תקנה עֶבֶד עֲבָרִי,	דיני עבד עברי
	שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד ;	
וּבְשָׁבְעַת -- יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי חָנָם.	ג אִם-בְּגִפּוֹ יָבֵא,	
	אִם-בְּעַל אִשָּׁה הוּא,	
	ד אִם-אֲדֹנָיו יִתֵּן-לוֹ אִשָּׁה, וַיְלִדָה-לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת --	
	הָאִשָּׁה וַיְלִדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ, וְהוּא, יֵצֵא בְּגִפּוֹ.	

דוגמאות רבות תמצאו בפרשת משפטים [חומש שמות] במתקנות של "החטא ועונשו":
החטא - מצד ימין, והעונש - בצד שמאל, לאחר מירווח ברור.

- בדו-שיח: הדברים הנאמרים יתחילו בשורה חדשה "מוזת" שמאלה ["hanging"].

לדוגמה, דו-שיח בין משה לפרעה [שמות ח, ד-ה]:

	ד וַיִּקְרָא פְרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן, וַיֹּאמֶר	משה ואהרן נקראים אל פרעה
	הַעֲתִירוּ אֵל-יְהוָה, וַיִּסַּר הַצְּפַרְדֵּיִם, מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי ;	
	וְאֲשַׁלְּחָה אֶת-הַעֲמָּס, וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה.	
	ה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפְרַעֲהַ,	
	הֲתִפְאֹר עָלַי, לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ וְלַעֲבָדֶיךָ וְלַעֲמֶךָ,	
	לְהַכְרִית הַצְּפַרְדֵּיִם מִמֶּךָ וּמִבְּתֵיךָ : רַק בְּיָאֵר, תִּשְׁאַרְנָה.	

- **בדו-שיח עם חילופי דברים קצרים** ניצור מירווח בין האומר לנאמר, באותה השורה. לדוגמה, הדו-שיח בין יעקב לעשו בעניין מכירת הבכורה [בראשית כה, לא-לג]:

לא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: מִכְרָה כִּי־וּם אֶת-בְּכֹרְתְךָ, לִי.
 וַבִּכְרָה, לֹב וַיֹּאמֶר עֵשָׂו, הֲנִיָּה אֲנִכִי הוֹלֵךְ, לְמוֹת; וְלִמָּה-זֶה לִי, בְּכֹרְה.
 וַגּוּ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, הַשְׂרָעָה לִי כִּי־וּם,
 [שימו לב גם למירווח הקטן אחרי המילה "למות" בפסוק לב המחלק את המשפט לשנים].

- **כאשר הדברים הנאמרים הם ארוכים:**

בשורה הראשונה יופיע הפסוק או קטע ממנו המציין את הדובר, ללא "צבע" בצד ימין, והנאמר יופיע בשורות הבאות ללא הזזה, שהרי שם הדובר בולט בשורה "ללא צבע", והדברים עצמם יופיעו משמאל לעמודה הצבועה.

לדוגמא: "נאום העבד [אליעזר] בבית לבן [בראשית כד, לד-מח].

שימו לב שבתוך נאומו מצטט העבד דברים של אחרים, והם כן מוזזים שמאלה.

נאום העבד	לד וַיֹּאמֶר:
פתיחה - אברהם, שרה, ויצחק	עֶבֶד אַבְרָהָם, אֲנִכִי. וְהִנְהוּהוּ בְרַךְ אֶת-אֲדֹנָי, מְאֹד -- וַיִּגְדַּל; וַיִּתֶּן-לוֹ צֹאן וּבָקָר, וְכֶסֶף וְזָהָב, וְעַבְדִּים וּשְׂפֹחֹת, וּגְמֻלִים וְחֲמָרִים. וַיִּתֵּן-לּוֹ, אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ. וַיִּשְׁבַּעֵנִי אֲדֹנָי, לֵאמֹר: לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבְנִי, מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, אֲשֶׁר אֲנִכִי יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ. וְהָאֵם-לֹא אֶל-בֵּית-אָבִי תֵלֵךְ, וְאֶל-מִשְׁפַּחְתִּי; וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה, לְבְנִי. וְטָו וַיֹּאמֶר אֶל-אֲדֹנָי: אֵלֵי לֹא-תֵלֵךְ הָאִשָּׁה, אַחֲרַי.
ההשבעה	

והנאום ממשיך עוד תשעה פסוקים עד פסוק מח, ובתוכו הרבה ציטוטים "מוזזים" כדי להבחין בין דברי העבד והדברים שהוא מצטט.

- **הצגת רשימה [למשל: של ציוד, קרבנות וכד'] בשורה חדשה "מוזזת" לאחר הכותרת.** לדוגמה, רשימת בשמים [שמות ל, כג-כד]:

שמן משחת קודש	כג וְאֶתְהָ קַח-לָךְ, בְּשָׂמִים רֹאשׁ -- מֵר-דָּרוֹר חֲמֵשׁ מְאוֹת, וְקִנְמָן-בְּשָׂם מִחֲצִיתוֹ, חֲמִשִּׁים וּמְאוֹתָיִם; וְקִנְיָה-בְשָׂם, חֲמִשִּׁים וּמְאוֹתָיִם. כד וְקִנְיָה, חֲמֵשׁ מְאוֹת בְּשָׂקֶל הַקֵּינֵשׁ; וְשֶׁמֶן זַיִת, הֵינִי. כה וְעֵשֶׂתְךָ אֹתוֹ, שֶׁמֶן מִשְׁחַת-קֵינֵשׁ -- רִקַּח מִרְקַחְתָּ, מִעֲשֵׂה רִקַּח; שֶׁמֶן מִשְׁחַת-קֵינֵשׁ, יִהְיֶה.
המרכיבים: 4 סוגי בשמים, ושמן זית	

מדרגים בסימון הכותרות וכותרות המשנה

מדרג [היררכיה] **הכותרות/הסעיפים הוא אינטואיטיבי לחלוטין**, ומשתקף מהחלוקה בעמודה שמימין לטקסט. להלן המדרגים בסדר יורד: [1] הגבוה ביותר, [4] הנמוך ביותר.

מדרג	סוג הכותרת	הסבר
------	------------	------

מדרגים בסיסיים

מדרג	מדרג 1 יופיע בצד שמאל של העמוד	הנושא או העלילה
1	מדרג 1 יופיע בצד שמאל של העמוד	
2	כותרת	כותרת ממוסגרת : אחריה יכולים לבוא מספר קטעים עם כותרות ממוסגרות 3 [המדרג הבא, להלן] או מספר קטעים ממוסגרות 4 [להלן "קטע צבוע"].
3	כותרת	כותרת עם פס בצד שמאל : אחרי כותרת כזאת יכולים לבוא מספר קטעים ממוסגרות 4 ["כותרת צבועה", ראה המדרג הבא].
4	תוכן/תקציר	טקסט על רקע צבוע : מתאר את התוכן או מהווה תקציר של הטקסט המקראי שמשמאלו. להלן "קטע צבוע", והיא הדרגה הנמוכה במדרג הכותרות.

מדרגים צמודים

2	כותרת	כותרת ממוסגרת 2 או 3 הצמודה לקטע צבוע מתייחסת לקטע זה בלבד.
4	תוכן/תקציר	[בדוגמה מימין: כותרת ממוסגרת 2 הצמודה לקטע צבוע].

מדרגים משולבים ומיוחדים

כותרת שהיא גם תוכן/תקציר	כותרת שהיא גם התוכן : "קטע צבוע" כשהוא מוקף במסגרת, יבוא, כאשר הכותרת היא גם תוכן הקטע, או שהקטע קצר מאוד.
כותרת	התנייה : כותרת ממוסגרת 3 עם קו צבועני המחבר מספר סעיפים אחריה. כותרת זאת מתנה רשימת תנאים הבאה אחריה [למשל: "והיה אם תשמרו..."]. כותרות "התנייה" מופיעות הרבה בספר דברים. [ראו למשל פרשות "עקב", "ראה", "שופטים" ועוד].
[עם או בלי צבע]	סיום או חתימה של קטע/נושא.
[מאמר מוסגר]	מאמר מוסגר [הקשור לנושא] נתון בסוגריים עם הקטע הצבוע משמאל.
כותרת	"טקסט מחוץ לקונטקסט" : קטע טקסט הנראה [למעשה או לכאורה] "לא שייך" לנושא, יסומן ע"י סוגריים הפוכים [בד"כ משני הצדדים].
[בצד שמאל]	הערות להבהרת הנושא יופיעו בצד שמאל, על רקע אפור.

כללים נוספים:

- לא תמיד מופיעים כל מדרגי הכותרות, בעיקר כאשר הנושא מחולק למספר קטעים קטן.
- כותרת המופיעה אחרי כותרת ממוסגרת נמוך ממנה [למשל, 2 אחרי 3], מתחילה נושא חדש, ומפסיקה את מדרג הכותרות הקודם.